

Οι Ισπανοί ανθρακωρύχοι στις φωτιές της κρίσης

“Εμείς δεν είμαστε Αγανακτισμένοι. Εμάς μας έχουν σπάσει τ’ αρχίδια”. Οι απεργοί παίρνουν τις αποστάσεις τους από το συρφετό των πλατειών. Κάτι παραπάνω θα ξέρουν...

Τώρα που η περίφημη “οικονομία-θαύμα” των προηγούμενων δεκαετιών βουλιάζει, τώρα που ο κατασκευαστικός τομέας με τη “ραγδαία ανάπτυξη” των τελευταίων χρόνων τσακίζεται πάνω στις πολυτελείς προσόψεις χιλιάδων απούλητων ακινήτων, τώρα που η Ισπανία γίνεται “όπως Ελλάδα” και έχει θέσει σε λειτουργία τον μηχανισμό πρόκλησης συντριπτικών πληγμάτων στην εργατική τάξη προκειμένου να σώσει τις ισπανικές τράπεζες, θα μπορούσε να αναρωτηθεί κανείς “τι να σου κάνει μια απεργία”; Ή πάλι, “είναι δυνατόν να αντιμετωπιστεί (ή έστω να αναχαιτιστεί) αυτή η δραστική υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου ευρύτερων κοινωνικών κομματιών με μερικές συγκρούσεις με τους μπάτσους;”. Προφανώς και δεν είναι δυνατόν. Η περίπτωση, όμως, των απεργών ανθρακωρύχων στη Βόρεια Ισπανία μας φαίνεται πως είναι λίγο διαφορετική. Μας φαίνεται, για την ακρίβεια, ότι δεν έχει να κάνει με αυτές τις απεργίες-επιταφίους που έχουν επετειακό χαρακτήρα και αφορούν μόνο τους καβαντζωμένους συνδικαλιστές και τους κολλητούς τους. Κάτι που είναι αρκετά σημαντικό, ιδιαίτερα στις σημερινές συνθήκες κρίσης. Παρ’όλα αυτά, δεν σκοπεύουμε να αρχίσουμε τους ύμνους και τα διθυραμβικά σχόλια για τους “τρομερούς απεργούς”. Σκοπεύουμε, όμως, να αναφερθούμε στα δύο τρία εκείνα στοιχεία (την έννοια της κοινότητας, τη συμμετοχή των γυναικών στις κινητοποιήσεις, την εργατική περηφάνια) που, κατά τη γνώμη μας, είναι κάτι περισσότερο από ενθαρρυντικά. Ανεξάρτητα με την έκβαση της απεργίας) δείχνουν να δημιουργούν την πιθανότητα της προοπτικής. Κι αυτό γιατί πρόκειται για στοιχεία που δεν γεννήθηκαν ούτε χθες ούτε προχθές.

Μια κοινή υπόθεση πριν από 50 χρόνια

Τον περασμένο Απρίλη συμπληρώθηκαν 50 χρόνια από την απεργία των ανθρακωρύχων της Αστούριας το 1962, η οποία ξεκίνησε όταν απολύθηκαν 7 εργάτες στην περιοχή Mieres που διεκδικούσαν μισθολογικές αυξήσεις και καλύτερες συνθήκες εργασίας. Οι διεκδικήσεις αυτές μπορεί να ακούγονται πλέον “συνηθισμένες” ή και “μετριопαθείς”, όμως καθόλου τέτοιες δεν ήταν. Γιατί εκείνη την περίοδο στην Ισπανία εξακολουθούσε να

κάνει κουμάντο ο δικτάτορας Φράνκο, οπότε κάθε είδους “επιμέρους αίτημα” σύντομα αποκτούσε πολιτικά χαρακτηριστικά και δεχόταν τη σκληρή καταστολή της αστυνομίας. Όπως θυμάται ο τότε απεργός Ignacio Peon,

“στην αρχή η απεργία δεν είχε τίποτα πολιτικό, δεν υπήρχε “ρωσικός δάκτυλος”, όπως λεγόταν τότε. Η απεργία γεννήθηκε από τη θέληση του κόσμου να βελτιώσει τις συνθήκες ζωής του. Φυσικά, όσοι έτρεχαν την υπόθεση ήταν οργανωμένοι πολιτικά, και ήταν ακριβώς αυτοί που πλήρωσαν και τις συνέπειες. Όλοι ήξεραν ποιοί ήμασταν οι κομμουνιστές”.

Και στις “συνέπειες” περιλαμβάνονταν βασανιστήρια, ξύλο, εξορίες. Ωστόσο, η απεργία (η οποία ήταν και η πρώτη που έγινε μετά την εγκαθίδρυση της δικτατορίας) κράτησε για δύο μήνες, οι ανθρακωρύχοι μπόρεσαν και υπερασπίστηκαν τον εαυτό τους και τελικά κατάφεραν να επαναπροσηλωθούν οι απολυμένοι και να αυξηθούν τα μεροκάματά τους. Κάτι που έγινε όχι λόγω του “ηρωισμού” και της “υπερπαναστατικότητας” τους, αλλά επειδή “η απεργία του ’62 ήταν υπόθεση όλων, όχι μόνο των ανθρακωρύχων”. Πολύ απλά, γιατί το ανθρακωρυχείο αποτελούσε (και αποτελεί μέχρι σήμερα) σημείο αναφοράς ολόκληρης της περιοχής. Όλη η οικονομία κινείται γύρω από το ορυχείο, αφού όλες οι οικογένειες έχουν ένα ή περισσότερα μέλη που δουλεύουν εκεί και οι γυναίκες των περιοχών αυτών ήταν, στην πλειοψηφία τους, είτε κόρες είτε σύζυγοι είτε μητέρες ανθρακωρύχων. Είτε, βέβαια, και όλα αυτά μαζί. Να γιατί οι τελευταίες αποφάσισαν να έχουν λόγο στα πράγματα.

Ούτε λίγο ούτε πολύ, η ενεργή συμμετοχή των γυναικών, η αυτόνομη δράση τους, οι πρωτοβουλίες και η μαχητικότητα τους αποδεικνύουν με τον πλέον ξεκάθαρο τρόπο ότι τίποτα δεν θα μπορούσε να είχε γίνει αν εκείνες είχαν παραμείνει απαθείς και σιωπηλές. Η Anita Sirgo, που ήταν τότε νεαρή κομμουνίστρια, μαζί με άλλες γυναίκες πήγαιναν από σπίτι σε σπίτι προσπαθώντας να πείσουν τις γυναίκες ότι έπρεπε να κάνουν κάτι όλες μαζί.

“Υπήρχαν ομάδες απεργοσπαστών που ήθε-

λαν να πάνε να δουλέψουν. Κατάλαβαμε ότι δεν γινόταν να το αφήσουμε έτσι. Δεν γινόταν να σταματήσει η απεργία και να γυρίσουν οι ανθρακωρύχοι πίσω στη δουλειά χωρίς να έχουν κερδίσει τίποτα (...). Κάναμε συνελεύσεις που μάζευαν μέχρι και 200 γυναίκες. Φυσικά, υπήρχε πολύς φόβος και μεγάλη καταστολή. Όταν μας συνέλαβαν εμένα και τη φίλη μου την Tina, μας χτύπαγαν για να πούμε το όνομα έστω και ενός στελέχους του Κομμουνιστικού κόμματος (PCE). Αλλά εμείς τίποτα. Εγώ κάποια στιγμή είπα στον αξιωματικό ότι ήμουν έγκυος για να σταματήσει να με χτυπάει και εκείνος μου απάντησε: ‘δεν πειράζει, ένας κομμουνιστής λιγότερος’”.

Οι όροι εργασίας των ανδρών είχαν άμεση επίδραση στην καθημερινή ζωή των γυναικών ώστε εκείνες με τη σειρά τους έκριναν ότι δε μπορούσαν παρά να προσπαθήσουν να τους επηρεάσουν.

Οι γυναίκες που στάθηκαν στο πλάι των απεργών, που οργανώθηκαν μόνες τους και πάτησαν γερά στα πόδια τους παίζοντας πρωταγωνιστικό ρόλο αγωνίζονταν και για λογαριασμό τους. Γνώριζαν, ίσως καλύτερα από κάθε άλλον, ότι δεν επρόκειτο για αποκλειστική υπόθεση των ανδρών. Το διακύβευμα ήταν η επιβίωση της κοινότητας: μιας κοινότητας σφυρηλατημένης γύρω από τις στοές που δεν είχε καμία αμφιβολία για τον εαυτό της: τα μέλη της ήξεραν ότι ανήκαν στην εργατική τάξη, ήξεραν ότι οι παππούδες τους (που ήταν επίσης ανθρακωρύχοι) είχαν συμμετάσχει σε αυτό που ονομαζόταν “μαχητικές απεργίες” (όπως π.χ. το 1934) και είχαν πάρει μέρος στον Ισπανικό Εμφύλιο, ήξεραν πως κανείς δεν τους χάρισε ποτέ τίποτα και συνέχισαν και αυτοί να υπερασπίζονται τον εαυτό τους, όπως έκαναν και τα παιδιά τους 50 χρόνια αργότερα.

Έχουμε πίσω μας πολύ κόσμο

Αυτό το στοιχείο της κοινότητας, αυτή η αίσθηση της κοινής διαδρομής και “μοίρας”, η σιγουριά και η ασφάλεια ότι δεν είναι μόνοι τους αλλά έχουν κι άλλους μαζί τους φαίνεται να ξεχωρίζει και στη σημερινή απεργία που ξεκίνησε τον περασμένο Μάη

Η Anita Sirgo τότε (το 1962) και τώρα

Μαζική πορεία συμπαράστασης στους απεργούς. Αστούριας, Απρίλης 1962

Μαζική, βραδυή, πορεία απεργών ανθρακωρύχων. Αστούριας, Ιούνης 2012. Το πάνω των εργατών απευθύνεται στα αφεντικά: “Αν τα παιδιά μας περάσουν πείνα, τα δικά σας θα χύσουν αίμα”.

Πορεία γυναικών από τη Βόρεια Ισπανία στη Μαδρίτη στις αρχές του Ιούλη. Υπερασπίζονται την απεργία των ανθρακωρύχων ως κοινή τους υπόθεση.

και βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη. Γιατί, βέβαια, δεν αρκούν οι πέτρες, τα καμένα λάστιχα και το ξύλο με τους μπάτσους. Δεν αρκεί η άρνηση να δεχτούν τις τεράστιες περικοπές (που φτάνουν το 68%) των επιδομάτων και τη σίγουρη ανεργία που έχουν μπροστά τους (τα ορυχεία είναι προγραμματισμένο να κλείσουν το 2018). Χρειάζεται και μια κατάφαση. Μια κατάφαση που να μπορεί να συσπειρώσει, να υπενθυμίζει διαρκώς ότι υπάρχει ένα κοινό παρελθόν και να σπρώχνει τον αγώνα για ένα κοινό μέλλον. Είναι αναγκαία αυτή η κατάφαση, γιατί η επίθεση του κράτους (εδώ του ισπανικού) είναι τόσο σφοδρή που μπορεί να προκαλέσει, πρώτα και κύρια, μια παραλυτική αίσθηση αδυναμίας, έναν διαβρωτικό φόβο ότι “είμαστε χαμένοι από χέρι”. Και αυτή η κατάφαση δεν είναι άλλη από τις κοινωνικές σχέσεις, τις σχέσεις εμπιστοσύνης που ορίζουν τη ζωή τους μέσα στα πλαίσια της κοινότητας. Κάτι που, όποια τροπή κι αν πάρουν τα πράγματα, θα θέτει διαρκώς εμπόδια (μικρότερα ή μεγαλύτερα) στις προσπάθειες του ισπανικού κράτους να τα κάνει όλα ίσιωμα. Γιατί όπως κι αν το κάνουμε, το να κατεβαίνουν στον δρόμο οι ανθρακωρύχοι και να συγκρούονται επί μέρες με τις δυνάμεις καταστολής, να μένουν απλήρωτοι για μήνες και να διαδηλώνουν φωνάζοντας “είμαστε περήφανοι που είμαστε εργάτες”, μια μικρή ανατριχίλα θα την προκαλεί στον κύριο Ραχόι και τους υπόλοιπους επικεφαλής του κράτους. Οι τελευταίοι, θα προτιμούσαν να είχαν απέναντί τους παραιτημένους μικροαστούς που μωξοκλαίγονται και γκρινιάζουν για τα “αναφαίρετα δικαιώματά” τους και τα “κεκτημένα”. Θα προτιμούσαν να είχαν απέναντί τους θλιβερές και καταπονημένες από τη νωχελικότητα τριών και πλέον δεκαετιών υπάρξεις. Υπάρξεις πολύ πιο εύκολα και ανώδυνα διαχειρίσιμες, υπάρξεις που έχουν διακριθεί στο να αντιλαμβάνονται τα πάντα ως ατομικές υποθέσεις, να ψάχνουν λύσεις εδώ και τώρα και συνεχώς να “πέφτουν από τα σύννεφα”.

Αν, όμως, κάτι έχει ιδιαίτερη αξία στις απεργίες τις τωρινές και τις προηγούμενες των ισπανών ανθρακωρύχων είναι ακριβώς αυτή η απουσία της “έκπληξης”. Η μαζική συμμετοχή, η στοιχειώδης (αλλά απολύτως αναγκαία) οργάνωση, τα αυτοσχέδια πολε-

μοφοδία, η αποφασιστικότητα και η επιμονή τους φέρνει στο προσκήνιο σαν “έτοιμους από καιρό”. Δεν ήταν η πρώτη φορά που βρέθηκαν στο στόχαστρο των κυβερνητικών πολιτικών (τηρουμένων των αναλογιών σε κάθε ιστορική περίοδο), αλλά ούτε και μοιάζει να θεώρησαν ποτέ ότι “αυτό δεν μπορεί να συμβεί σε μένα”. Να γιατί δεν κλαψουρίζουν, παρόλο που βλέπουν ότι όλα είναι εναντίον τους. Να γιατί οι γυναίκες επιδεικνύουν, για άλλη μια φορά, το απαραίτητο θάρρος και κινητοποιούνται ξανά. Να γιατί η απεργία αυτή των περίπου 8.000 εργατών (με όλα της τα στραβά και τα ανάποδα), τουλάχιστον δεν παραπαίει μεταξύ ομφαλοσκόπησης και νοσταλγίας ενός “μαγικού” παρελθόντος που ποτέ δεν υπήρξε. Η όποια δύναμη προέρχεται από μια κοινά βιωμένη εμπειρία που θα είναι και η παρακαταθήκη για τις μελλοντικές κινήσεις. Χωρίς αρλούμπες, χωρίς εξωπραγματικές απαιτήσεις παιδιάστικου χαρακτήρα και τσάμπα συναισθηματισμούς, λοιπόν, ακόμα και σήμερα, μπορούν κάποιον να αξιώνουν το προφανές: να αγωνίζονται για την αξιοπρέπειά τους!

“Δεν είμαστε ούτε αισιόδοξοι ούτε απαισιόδοξοι. Απλώς πολεμάμε. Αν δεν καταφέρουμε τίποτα, τουλάχιστον θα γυρίσουμε στα σπίτια μας με το κεφάλι ψηλά”⁴.

Σημειώσεις

1. Απόσπασμα από τη μαρτυρία του Ignacio Peon “Que todos los desterrados regresamos a Asturias fue una derrota para la dictadura” με αφορμή τη συμπλήρωση των 50 χρόνων από την απεργία του 1962. Για περισσότερες πληροφορίες βλ., <http://www.fundacionjuanmunizzapico.org>.
2. Ό.π.π.
3. Απόσπασμα από τη μαρτυρία της Anita Sirgo “Las mujeres no podíamos permitir que la huelga fracasara, que los mineros volvieran a casa sin conseguir nada”. Ό.π.
4. “Sin la minería, y con la situación económica actual, no tengo futuro”, El País, 12/07/2012.

